Prima instanță: Judecătoria Ungheni (judecător: Chilian C.)
dosarul nr.2a-1101/2024

C U R T E A D E A P E L N O R D
Colegiul civil şi de contencios administrativ

D E C I Z I E

12 noiembrie 2025 mun. Bălți
Instanța compusă din:
Președintele completului Grosu Stanislav
Judecători Țihonschi Alina și Sajin Mariana
Grefier Inna Oineagra

examinând în ședință publică, apelul declarat de avocatul Furnică Victor în interesele lui Chiriac Alexandr împotriva hotărârii judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de Croitoru Tatiana către Chiriac Alexandr, intervenient principal Timotin Maria privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993 și compensarea cheltuielilor de judecată,-

a c o n s t a t a t :

Pretenţiile reclamantului:

La data de 6 iulie 2020, reclamantul Croitoru Tatiana a depus cerere de chemare în judecată împotriva pârâtului Chiriac Alexandr privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993.

În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamanta a invocat că la data de ***** în ***** s-a născut *****.

La ***** în ***** s-a născut *****.

La 03.06.1960, ***** și ***** au decis să-și oficializeze relația prin încheierea unei căsătorii, fapt confirmat prin Extrasul de pe Actul de căsătorie ***** a preluat numele de familie al soțului. Circumstanțele nașterii lui ***** și a ***** precum și a locului de naștere al acestora se confirmă prin datele consemnate în Extrasul de pe Actul de căsătorie menționat.

Familia Chiriac domicilia în *****.

În familia Chiriac, la ***** s-a născut *****. După oficializarea căsătoriei, aceasta a preluat numele de Croitoru.

În aceeași perioadă, familiei Chiriac i-a fost repartizat un lot de teren în aceeași localitate pentru construcția unei case de locuit. Aproximativ în anul 1962 familia Chiriac a construit casa de locuit. Atât casa de locuit cât și terenul aferent acesteia aparțineau familiei cu drept de proprietate comună în devălmășie în acea perioadă.

La ***** în familia Chiriac s-a născut Chiriac Alexandr.

La data de *****, s-a născut ***** (intervenient accesoriu). Acest fapt se confirmă prin Adeverința de naștere.

Ulterior, în anul 1978, paratul Chiriac Alexandr a construit pe același teren al familiei o altă casă de locuit. În această casă, acesta locuia deja cu familia creată de acesta.

În acea perioadă, pe terenul familiei Chiriac erau doar aceste două construcții capitale.

Având în vedere faptul că, pârâtul Chiriac Alexandr locuia împreună cu familia sa creată în casa de locuit construită în anul 1978, la 17.11.1993, ***** a întocmit un testament. Prin testamentul nominalizat, ***** a decis următoarele: din bunurile ce-i aparțin, să testeze intervenientului accesoriu Chiriac Alexandr casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în *****.

Atrage atenția instanței ci, terenul cât și casa de locuit construită în anul 1962 aparținea cu drept de proprietate comună (în devălmășie) ***** și *****.

Prin întocmirea testament nominalizat, în familia Chiriac precum și de către pârâtul Chiriac Alexandr, de facto, s-a convenit ca acestuia să-i fie repartizată cotă-parte din acest teren pe care se află casa de locuit construită în anul 1978 pentru ca acesta să locuiască separat în familia sa. Restul terenului, în acea perioadă, rămânea în proprietatea comună a lui ***** și Maria.

A mai menționat că, la acel moment, în testament nu a fost reflectată informația exactă cu privire la mărimea terenului testat Chiriac Alexandr. Aceste circumstanțe pot fi confirmate și prin declarațiile martorilor.

Din testamentul din 17.11.1993 constată indubitabil faptul că ***** nu a testat pârâtului terenul aferent pe care se află construcțiile.

În cadrul aceleiași perioade, ***** și *****au dobândit în comun și alte terenuri.

Relevă că începând cu anul 1999, oficiile cadastrale teritoriale au efectuat înregistrarea masivă în baza Programului de stat pentru crearea cadastrului bunurilor imobile.

În cazul familiei Chiriac, atât terenul cât și casa de locuit construită în anul 1952 nu au fost înregistrate de ***** și *****în Registrul Bunurilor imobile.

în context până în anul 2001, atât ***** cât și ***** achitau impozitele fiscale pentru bunurile deținute.

La ***** ***** a decedat, fapt confirmat prin certificatul de deces.

După decesul lui *****, imediat nu a fost deschisă succesiunea pentru acceptarea de către moștenitori a patrimoniului defunctului.

Niciunul din membrii familiei, inclusiv nici Chiriac Alexandr nu s-a adresat la acel moment cu vreun act în formă scrisă de acceptare a succesiunii.

Însă, familiile Chiriac continuau să locuiască pe cotele de teren divizate, în casele de locuit construite.

La data de 07.07.2005, ***** a întocmit la fel un testament. Prin testamentul menționat, ***** a decis ca din averea sa, aceasta testează reclamantei casa de locuit și terenul aferent casei precum și cota de teren echivalent, constituită din 7 sectoare de teren înregistrate cu numere cadastrale.

La data de *****, ***** a decedat fapt confirmat prin certificatul de deces.

A mai menționat că până la acest moment, ***** achita impozitele pentru aceste bunuri.

După decesul *****, imediat, reclamanta și Timotin Maria au acceptat moștenirea prin intrarea în posesie și folosință.

La 19.05.2019, pârâtul s-a prezentat la Timotin Maria și i-a comunicat într-un ton amenințător că întregul teren aferent și casele de locuit îi aparțin cu drept de proprietate iar aceasta nu are nici un drept asupra acestora. Acesta i-a mai comunicat că îi va distruge bunurile aflate pe terenul aferent casei de locuit în special vița de vie.

De asemenea, acesta i-a comunicat că deține cu drept de proprietate întreg terenul aferent caselor de locuit (cu nr. cadastral *****) în baza Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren care a fost emis ca urmare a Deciziei Primăriei sat. Grozești, r-ul Nisporeni nr. 2 din 75.02.1992. Titlul a fost eliberat la data de 25.04.2005, la baza cărora a stat Testamentul din 17.17.1993.

Prin răspunsul nr. 58 din 17.06.2019, Primăria s. Grozești și Consiliul s. Grozești au comunicat în opinia lor circumstanțele eliberării titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren pârâtului și au eliberat copiile autentificate a mai multor acte, printre care și a Titlului în cauză.

În aceste circumstanțe, consideră că Testamentul din 17.11.1993 este lovit de nulitate și urmează a fi anulat.

Or, reține că casa da locuit construită în anul 1962 și terenul aferent acesteia (înregistrat ulterior cu nr. cadastral ***** după intervenientul accesoriu Chiriac Alexandr) aparținea lui ***** și ***** cu drept de proprietate comună (în devălmășie) iar pârâtul nu a moștenit integral bunurile.

Precum a fost menționat în circumstanțele faptice, ***** și *****, după încheierea căsătoriei, au utilizat împreună în perioada sovietică (în proprietate comună și au dobândita, după declararea independenței Republicii Moldova, în proprietate (comună în devălmășie) casa da locuit construite în anul 1952 și terenul aferent acesteia (înregistrat ulterior cu nr. cadastral ***** după Chiriac Alexandr).

Or, relevă că potrivit art. 21 din Codul căsătoriei și familiei din 23.12.1969, în vigoare la acel moment prevedea că ,,Bunurile, dobândite de soți în timpul căsătoriei, sunt proprietate comuni devălmășie a lor. Soții au drepturi egale de posesiune, folosință și dispoziție asupra acestor bunuri. Soții se bucură de drepturi egale asupra bunurilor și în cazul când unul dintre ei se ocupă de gospodăria casnică, de îngrijirea copiilor sau, din alte motive temeinice, n-a avut un câștig de sine stătător".

Fiind întocmit la 17.11.1993 testamentul de către ***** prin care a testat pârâtului, din bunurile ce-i aparțin, casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în *****. ***** a testat, de iure, partea sa, dobândită în timpul căsătoriei cu ***** din proprietatea comună în devălmășie.

Observă că, după intrarea în vigoare a Codului Familiei, regimul bunurilor dobândite de ***** și ***** a rămas același.

Prin urmare, după decesul lui ***** din anul *****, Pârâtul urma să dobândească prin moștenire cota parte a lui *****.

Aceste raționamente urmează a fi luate în considerare în contextul pct. 1-3 din răspunsul Primăriei s. Grozești și Consiliul s. Grozești nr. 58 din 17.06.2019.

Susține că într-adevăr, după decesul lui ***** din anul *****, imediat, nu a fost deschisă succesiunea pentru acceptarea de către moștenitori a patrimoniului defunctului.

Nici unul din membrii familiei, inclusiv nici pârâtul nu s-a adresat cu vreun act în formă scrisă de acceptare a succesiunii.

La acel moment, erau aplicabile reglementările Codului Civil al R.S.S.M din 26.12.1964.

În mod relevant, reclamanta consideră că prevederile art. 570 Codul Civil al R.S.S.M din 26.12.1964 reglementa expres că: „Minorii sau copiii incapabili de muncă ai celui ce a lăsat moștenirea (inclusiv cei înfiați), precum și soțul și părinții (înfietorii) incapabili de munci și cei ce erau întreținuți de defunct moștenesc, independent de conținutul testamentului, cel puțin două treimi din cota, ce s-ar fi cuvenit fiecăruia din ei în caz de succesiune legală (cotă obligatorie). La stabilirea mărimii cotei obligatorii ce ține seama și de valoarea bunurilor succesorale, formate din mobilierul obișnuit din casă și obiectele de uz casnic”.

Reieșind din prevederile legale la acel moment care reglementau relațiile civile în speță, intervenientul accesoriu Chiriac Alexandru nu a obținut vreun certificat de moștenitor care să ateste dreptul acestuia la moștenirea terenului aferent în litigiu cu casa de locuit.

De asemenea, deși Chiriac Alexandr i-a fost întocmit testamentul la data de 17.11.7993, acesta nicidecum nu avea dreptul să moștenească întregul terenului aferent în litigiu cu casa de locuit mai ales că ***** și *****dețineau aceste bunuri în proprietate în devălmășie.

Contrar prevederilor nominalizate și circumstanțelor în caz, care erau norme cu caracter imperativ, pârâtul Primăria sat. Grozești a eliberat intervenientului accesoriu Chiriac Alexandr Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral *****.

Revenind la testamentul din 17.11.1993 și alt context, consideră necesar să menționeze că, bunurile testate nu au fost identificate prin amplasare, suprafața și alte detalii.

Pârâtul nu a exercitat și nici nu exercită posesia și folosință întregului teren cu nr. cadastral *****, casei de locuit din 1962 și bunurilor aflate pe acesta.

Precum a fost reținut în circumstanțele faptice, prin întocmirea testamentului la data de 17.11.1993, în familia Chiriac precum și de către pârât, de facto, s-a convenit că acestuia se-i fie repartizată doar o cotă parte din acest teren pe care se afla casa de locuit construite în anul 1978 pentru ca acesta să locuiască separat cu familia sa. Restul terenului, în acea perioadă, rămânea în proprietatea comună a lui ***** și *****.

Mai menționează și faptul că, la acel moment, în testament nu a fost reflectată informația exactă cu privire la bunurile testate lui Chiriac Alexandr. Aceste circumstanțe pot fi confirmate prin proba cu martori.

Prin urmare, pârâtul exercită posesia și folosința continuă, neîntreruptă doar asupra unei părți din terenul cu nr. cadastral ***** unde era construită casa locuit din 1978 (în care acesta locuia cu familie).

Restul terenului, casa de locuit din 1962 și bunurile care se aflau pe această parte din teren se aflau în posesia și folosința continuă a *****. Aceste circumstanțe se demonstrează prin mijloacele de probă la care s-a referit. Totodată, aceste bunuri se aflau și în posesia și folosința continuă a *****.

Pârâtul nu exercita posesia și folosința întregului teren cu nr. cadastral *****, casei de locuit din 1962 și bunurilor aflate pe acesta, iar acestea i-au fost atribuite ilegal în proprietatea sa prin Titlul menționat.

*****, prin testamentul din 17.11.1993, nu a testat paratului terenul aferent construcțiilor.

Precum rezultă din testamentul datat din 17.11.1993, constată că, ***** a testat următoarele: din bunurile ce-i aparțin, să testeze intervenientului accesoriu Chiriac Alexandr casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în *****.

A menționat ce la acel moment că era în vigoarea Legea nr. 627 din 04.07.1991 cu privire la privatizare.

La momentul întocmirii testamentului, ***** nu deținea în mod singular în proprietate private toate bunurile menționate în testament.

Or, la acea etapă, construcțiile indicate în testament aparțineau cu drept de proprietate comună ***** și *****.

Reține că ***** nu era unicul proprietar al construcțiilor, și drept consecință, acesta nu poate să dispună de bunuri în mod singular, or aceste bunuri aparțineau și *****.

Susține că prin întocmirea acestei testament, au fost lezate drepturile patrimoniale ale *****, și pe cale de consecință lezează drepturile reclamantei.

La data de 30 noiembrie 2020, Timotin Maria a depus o cerere de intervenție principală, prin care a formulat pretenții similare cu ale reclamantei.

La data de 27 iunie 2023, instanța a acceptat cererea de intervenție principală și a dispus examinarea concomitentă a acesteia cu acțiunea inițială.

La data de 12 decembrie 2023, reclamanta Croitoru Tatiana, prin avocatul Mardari Valentin, a concretizat mărimea cheltuielilor de asistență juridică, anexând bonul de plată.

În cele din urmă, reclamanta a solicitat instanței de judecată declararea nulă a testamentului din 17 noiembrie 1993, întocmit de Primăria sat. Grozești din raionul Nisporeni și încasarea din contul pârâtului a cheltuielilor judiciare, sub forma cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 10 000,00 de lei.

Poziţia instanţei de fond:

Prin hotărârea judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023 s-a admis parțial acțiunea civilă intentată de către reclamantul Croitoru Tatiana, inclusiv intervenientul principal Timotin Maria împotriva pârâtului Chiriac Alexandr:

- ✓ S-a declarat nul testamentul înregistrat în registru nr. 75 din 17 noiembrie 1993, întocmit de Primăria sat. Grozești din raionul Nisporeni în partea ce depășește cota – parte al testatorului, tatăl reclamantei, intervenientului principal și pârâtului, ***** din bunurile dobândite de soții, ***** și *****, în timpul căsătoriei lor (***** – *****), care se supun regimului proprietății în devălmășie;
- ✓ S-a încasat din contul pârâtului Chiriac Alexandr în beneficiul reclamantei Croitoru Tatiana suma bănească în mărime de 7 000,00 de lei, cu titlu de compensare pentru cheltuielile de asistență juridică achitate în folosul avocatului.

Solicitarea apelantului:

La data de 10 ianuarie 2024, avocatul Furnică Victor în interesele apelantului Chiriac Alexandr a depus apel nemotivat împotriva hotărârii instanței de fond, consideră hotărârea nefondată, solicită admiterea apelului, casarea hotărârii în partea admisă, în partea respinsă cererea să fie menținută fără modificări.

Potrivit art.362 alin.(1) Cod de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

La caz, s-a stabilit cu certitudine că, dispozitivul hotărârii contestate cu apel a fost emis la data de 27.12.2023, iar cererea de apel nemotivată a fost depusă la 10.01.2024, prin urmare în termenul prevăzut de lege.

Argumentele părților:

În motivarea apelului, apelantul a invocat că instanța de fond, în mod arbitrar și subiectiv a dat apreciere circumstanțelor speței, folosind o marjă inadmisibilă a „intimei convingeri", desconsiderând fapte și circumstanțe care au constituit obiect de examinare în altă cauză civilă.

Instanța de apel poate să constate că chestiunile expuse în cererea de chemare în judecată și cererea de intervenție principală, aferente situației din familia participanților la proces și eliberarea testamentelor au fost examinate și dezbătute de instanța de contencios administrativ.

Instanța de fond, considerând că chestiunea privind legalitatea testamentului din 17.11.1993 eliberat de tatăl apelantului, prin care acesta, decide că „din bunurile ce-mi aparțin, casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în s. Grozești le testez – Chiriac Alexandru *****", nu a constituit obiectul unei acțiuni civile, prin urmare a considerat că este competentă jurisdicțional să judece cauza.

Deși partea de motivare a hotărârii instanței de fond, expusă de la pagina 4 până la 17, se referă la un cumul de circumstanțe fragmentare, dar concluzia Judecătorului, din analiza acestora, este relatată la pct. 95 și 96 din Hotărârea contestată, instanța adoptând soluția de declara nul testamentul înregistrat în registrului Primăriei satului Grozești cu numărul 75 din 17.11.1993, în partea ce depășește cota-parte al testatorului, tatăl reclamantei, intervenientului principal și pârâtului, din bunurile dobândite de soții Ion Chiriac și Maria Chiriac în timpul căsătoriei, astfel, a constat drept incident temeiul de nulitate prevăzut de art. 50 Cod Civil al RM (în redacția din anul 1964).

Reține că instanța de apel poate să constate cu certitudine că instanța de fond, și-a fundamentat concluzia pe teze eronate, în condițiile în care, deși afirmă că prin efectele testamentului cu numărul 75 din 17.11.1993, tatăl defunct al apelantului, iar fi testat și o parte din bunuri, care nu-i aparțin, însă, pe parcursul procesului, s-a demonstrat că după decesul lui *****, având drept temei testamentul sus-indicat, nu a fost deschisă succesiunea, în ordinea reglementată de Codul Civil (în redacția anului 1964) și nici ulterior conform Codului Civil (în redacția anului 2002), pentru ca în cadrul acesteia să fie identificate bunurile care aparțin acestuia la momentul decesului și să fie realizat transferul dreptului de proprietate de la ***** la Chiriac Alexandr.

Interpretarea dată de instanță că prin efectul testamentului cu numărul 75 din 17.11.1993, tatăl defunct al apelantului, ar fi testat ultimului bunuri care nu-i aparțin, nu este plauzibilă, în condițiile în care, în nici un fel, bunurile identificate generic în acel

testament, nu au fost inventariate și individualizate, nu au fost transmise în temeiul acelui act juridic și, nici nu a avut pentru apelant nici un efect constitutiv de proprietate, iar concluzia instanței expusă în pct. 95 din Hotărârea contestată, din care chipurile a stabilit „voința" părinților decedați, „de transmite una din case pârâtului, iar cealaltă casă intervenientei principale, împreună cu terenul aferent fiecărui bun imobil" este absurdă.

Mai reține că concluzia instanței, expusă în pct. 96 din Hotărârea contestată, este contrară circumstanțelor cauzei, în condițiile în care apelantul, niciodată, nu a făcut astfel de afirmații, acesta nefiind prezent personal în fața instanței de judecată.

Constată că instanța de fond, în mod imprecis și manipulativ în pct. 85 și 86 din Hotărârea contestată a indicat că din Decizia Curții de Apel Chișinău nr. 3a-1042/21 din 01.03.2022, instanța de apel ar fi reținut că, „atribuirea în proprietate a terenului cu nr. cadastral 6034105141 lui Alexandr Chiriac în întregime s-a făcut având la bază testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993 și că acest act civil a fost folosit de instanța de apel pentru a susține validitatea titlului de autentificare a dreptului deținătorilor de teren", însă apelantul reține că din lecturarea Deciziei Curții de Apel Chișinău din 01.03.2022, nu se identifică astfel de constatări, ba dimpotrivă, instanța de apel, a reținut următoarele, „sub aspectul temeiului de înregistrare a dreptului de proprietate a Domnului Chiriac Alexandr, citățm „ Reieșind din răspunsul Serviciului cadastral teritorial Ungheni al Agenției Servicii Publice nr. 11/26c-06/11 din 14 iunie 2019, înregistrarea bunului imobil cu numărul cadastral ***** s-a efectuat în procesul de înregistrare primară masivă, în baza titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren eliberat la 25 noiembrie 2004 și a extrasului din Registrul de evidență a gospodăriilor nr. 151 din 08 noiembrie 2004.

Din extrasul din Registrul de evidență a gospodăriilor nr. 151 din 08 noiembrie 2004, se relevă că, potrivit înscrierii în Registrul de evidență a gospodăriilor nr. 7, pagina 59, contul personal 588, pe lotul de lângă casă cu numărul cadastral ***** sunt amplasate construcții capitale, inclusiv casa de locuit, care aparține proprietarului Alexandr Chiriac.

Apelantul, prin intermediul reprezentantului, atrage atenția instanței de apel că este surprins de motivare instanței, care califică, în detrimentul unei părți la proces, faptul că aceasta „a tăcut" atunci când o parte în cererea de chemare în judecată sau în explicații face o aluzie sau o sugestie aferentă unei pretenții.

Mai mult ca atât, pârâtul/apelant, a invocat, în explicațiile scrise, argumente privind lipsa temeiurile de nulitate prevăzute la art. 59 din Codul Civil, în redacția din 26.12.1964, în condițiile în care, intervenienta principală, l-a reținut, cu unic temei, în cererea de intervenție principală pentru a solicita anularea testamentului nr. 75 din 17.11.1993.

Deși, prin Hotărârea contestată, instanța de fond a admis și cererea intervenientului principal, dispunând anularea parțială a testamentului nr. 75 din 17.11.1993, însă, nu s-a expus în nici un fel asupra motivelor de fapt și drept expuse în cererea de intervenție principală, dar, a criticat, evident în mod arbitrar, obiecțiile legitime ale pârâtului/apelant formulate împotriva motivelor de fapt și drept pe care s-au bazat cererea de intervenție principală.

În acest sens, atrage atenția instanței de apel că în esență, reclamanta și intervenientul principal, în acțiunea civilă, nu fac altceva decât să dispute dreptul de proprietate a lui Chiriac Alexandr asupra terenului cu numărul cadastral ***** și asupra casei de locuit amplasate pe acestea, înscrise în registrul bunurilor imobile, iar temei de înregistrare le-a constituit – titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu numărul cadastral ***** eliberat pârâtului la data de 25.11.2004 și extrasul nr. 181 din 08.11.2004 din Registrul de evidență a gospodăriilor.

Cu referire la circumstanțele consemnate în răspunsul nr. 58 din 17.06.2019 emis de Primăria satului Grozești, relevă că acestea a fost obiect de examinare pe cauza de contencios administrativ anterior enunțată.

De fapt, consideră că acele fapte și circumstanțe descrise în acel răspuns, care s-au realizat până la data înregistrării dreptului de proprietate a Domnului Chiriac Alexandr asupra terenului cu numărul cadastral ***** și casei de locuit amplasate pe acestea și-au pierdut actualitate, devenind caduce, or, prin efectul înregistrării dreptului de proprietate Domnul Chiriac Alexandr asupra bunurilor imobile supra menționate, orice discuție, înțelegere verbală, proceduri inițiate și nefinalizate, nu pot fi considerate ca generatoare de drepturi și obligații, mai mult ca atât, că actele în temeiul cărora dreptul de proprietate a lui Chiriac Alexandr a fost dobândit, fiind disputat, prin introducerea în instanța de judecată a unei acțiuni civile, iar prin Hotărâre judecătorească acele pretenții fiind respinse, nu pot fi pus în vreun fel la îndoială.

Referindu-se la acțiunea civilă și cea de intervenție principală, prin care se solicită declararea nulității testamentului nr. 75 din 17.11.1993, pe temei de eroare, reține că norma prevăzută de art. 59 Cod Civil al RM (în redacția de la data de 26.12.1964, cu modificările și completările ulterioare) expres prevede „Convenția încheiată datorită unei erori, care are o însemnătate esenţială, poate fi declarată nulă în urma unei acţiuni făcute de către partea care a acţionat sub înrîurirea erorii”.

Astfel, norma de la art. 59 alin.(1) Cod Civil al RM se atribuie la categorie nulității relative, respectiv, Legiuitorul de la acea dată a stabilit expres că poate să formuleze acțiunea în justiție doar partea care a acționat sub înrâurirea (influența) erorii și doar atunci când eroarea are o însemnătate esențială.

La data de 05.03.2025, prin intermediul Direcției de Evidență și Documentare Procesuală a Curții de Apel Nord, reprezentantul intimatei Croitoru Tatiana și intervenientului principal Timotin Maria, avocatul Mardari Valentin a depus referință prin care a pledat pentru respingerea cererii de apel și menținerea hotărârii judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023.

În motivarea poziției sus-menționate, s-a invocat că Hotărârea Judecătoriei Ungheni din 27.12.2923 ca fiind una legală şi întemeiată, prima instanţă a dat o apreciere obiectivă şi justă probelor administrate, a constatat şi elucidat pe deplin toate circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea pricinii şi corect a aplicat normele de drept material şi procedural şi în consecinţă a adoptat o hotărâre legitimă în corespundere cu cerinţele legii, iar cererea de apel depusă de către Chiriac Alexandr urmează a fi respinsă ca fiind nefondată, neîntemeiată, cu menținerea în vigoare a hotărârii Judecătoriei Ungheni din 27.12.2023, judecător Constantin Chilian, dosar nr. 2-1332/2020.

Reieșind din materialele cauzei, procesele verbale ale ședințelor de judecată, relevă că instanța de fond a acordat părților posibilitatea de a se expune asupra tuturor circumstanțelor cauzei, cu anexarea înscrisurilor în susținerea poziției sale, a acordat suficient timp părților în vederea exercitării drepturilor sale procedurale.

La examinarea cauzei civile și la emiterea hotărârii, instanța de fond s-a condus strict de prevederile legislației în vigoare, cu respectarea acestora (art. 20, 26, 27, 130 CPC RM).

Considerăm că de către instanţa de fond a fost respectată întru totul procedura de examinare a acţiunii în instanţă şi au fost respectate prevederile art. 5 CPC RM, oferindu-i părţilor aceleaşi drepturi prevăzute de art. 60 CPC RM, li s-au respectat dreptul la un proces echitabil, li s-au oferit posibilitatea în vederea exercitării dreptului de participant la proces, în vederea formulării, argumentării şi dovedirii poziţiei în proces (art. 25, 26 CPC RM).

Simpla nemulțumire a părților de soluția adoptată de instanțele inferioare nu poate constitui motiv de apel, iar în conformitate cu art. 386 al. 2) CPC – o hotărâre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale.

În cadrul examinării cauzei în fond, în conformitate cu înscrisurile anexate de către părți, reieșind din ansamblul probelor administrate în raport cu circumstanțele instanța de fond a emis o hotărâre legală.

Consideră că nu pot fi reținute ca întemeiate argumentele apelantului precum că instanța de fond la examinarea cauzei eronat a aplicat legea materială, la fel cum și că instanța de fond, a examinat litigiul în cauză formalist.

Motivele invocate de către apelantul Chiriac Alexandru în cererea de apel înaintată, se limitează la invocarea cadrului legal și interpretarea acestora, fără a specifica în conformitate cu prevederile art. 386, 387, 388 CPC care anume norme materiale și procedurale au fost aplicate eronat și în care apreciere dată de către instanța de fond la emiterea hotărârii contestate.

Or, simte tendinţa apelantului Chiriac Alexandr prin cele invocate de a induce instanţa de judecată în eroare.

Afirmaţiile expuse de către apelant în cererea de apel care conform opiniei sale constituie temei de casare a hotărârii instanţei de fond din 27.12.2023 sunt total nefondate şi neprobate, acestea fiind doar simple supoziţii ale sale.

Apelul nu conține argumente noi, sunt indicate aceleași argumente, care au fost invocate în prima instanță și cărora prima instanță le-a dat o apreciere corectă.

Toate afirmațiile și concluziile apelantului expuse în cererea de apel sunt unele neîntemeiate și neprobate, în acest sens în prima instanță a fost demonstrată netemeinicia acestora.

Atrage atenția instanței că, terenul cât și casa de locuit construită în anul 1962 aparținea cu drept de proprietate comună (în devălmășie) cet. ***** și Maria.

Întocmirea testamentului nominalizat, în familia Chiriac precum și de către apelantul/pârâtul Chiriac Alexandr, de facto, s-a convenit ca acestuia să-i fie repartizată o cotă parte din acest teren pe care se afla casa de locuit construită în anul 1978 pentru ca

acesta să locuiască separat cu familia sa. Restul terenului, în acea perioadă, rămânea în proprietatea comună a cet. ***** și *****.

Menționează și faptul că, la acel moment, în testament nu a fost reflectată informația exactă cu privire la mărimile terenului testat cet. Chiriac Alexandr.

Din testamentul din 17.11.1993 constată indubitabil faptul că ***** nu a testat apelantului/pârâtului terenul aferent pe care să află construcțiile.

În cadrul aceleiași perioade, ***** și Maria au dobândit în comun și alte terenuri.

Începând cu anul 1999, oficiile cadastrale teritoriale au efectuat înregistrarea masivă în baza Programului de stat pentru crearea cadastrului bunurilor imobile.

În cazul familiei Chiriac, atât terenul cât și casa de casa de locuit construită în anul 1962 nu au fost înregistrate de ***** și *****în Registrul Bunurilor imobile.

La *****, ***** a decedat, fapt confirmat prin Certificatul de deces.

După decesul lui *****, imediat nu a fost deschisă succesiunea pentru acceptarea de către moștenitori a patrimoniului defunctului. Nici unul din membrii familiei, inclusiv nici Chiriac Alexandr nu s-a adresat la acel moment cu vreun act în formă scrisă de acceptare a succesiunii.

Totuși, familiile Chiriac continuau să locuiască pe cotele de teren divizate, în casele de locuit construite.

La data de 07 iulie 2005, ***** a întocmit un Testament.

Prin testamentul nominalizat, ***** a decis să testeze din averea sa, Mariei Timotin casa de locuit și terenul aferent casei precum și cota de teren echivalent, constituită din 7 sectoare de teren înregistrate cu numere cadastrale.

La *****, ***** a decedat, fapt confirmat prin certificatul de deces.

După decesul *****, imediat, Timotin Maria, a acceptat moștenirea prin intrarea în posesie și folosință.

La 19.05.2019, apelantul/pârâtul s-a prezentat la Timotin Maria și i-a comunicat într-un ton amenințător că întregul teren aferent și casele de locuit îi aparțin cu drept de proprietate iar aceasta nu are nici un drept asupra acestora.

Acesta i-a mai comunicat că îi va distruge bunurile aflate pe terenul aferent casei de locuit, în special vița de vie. De asemenea, acesta i-a comunicat că deține cu drept de proprietate întreg terenul aferent caselor de locuit (cu nr. cadastral *****) în baza Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren care a fost emis ca urmare a Deciziei Primăriei ***** nr. 2 din 15.02.1992. Titlul a fost eliberat la data de 25.04.2005, la baza cărora a stat Testamentul din 17.11.1993.

Prin răspunsul nr. 58 din 17.06.2019, Primăria s. Grozești și Consiliul s. Grozești au comunicat în opinia lor circumstanțele eliberării Titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren apelantului/pârâtului și au eliberat copiile autentificate a mai multor acte, printre care și a Titlului în cauză.

În aceste circumstanțe, consideră că Testamentul din 17.11.1993 este lovit de nulitate și urmează a fi anulat.

În context, invocă faptul că casa da locuit construită în anul 1962 și terenul aferent acestea (înregistrat ulterior cu nr. cadastral ***** după pârâtul Chiriac Alexandr)

aparținea lui ***** și ***** cu drept de proprietate comună (în devălmășie), iar apelantul/pârâtul nu a moștenit integral bunurile.

Fiind întocmit la 17.11.1993, testamentul de către ***** prin care a testat apelantului/pârâtului, din bunurile ce-i aparțin, casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în *****, ***** a testat, de jure, partea sa, dobândită în timpul căsătoriei cu ***** din proprietatea comună în devălmășie.

Susține intimatul că la data de 26.10.2000 a fost adoptat Codul Familiei al Republicii Moldova. Conform art. 20 din Codul Familiei „(1) Bunurile dobândite de către soți în timpul căsătoriei aparțin ambilor cu drept de proprietate în devălmășie, conform legislației."

Conform art. 155 din Codul Familiei: „La data intrării în vigoare a prezentului cod, se abrogă Codul căsătoriei și familiei, aprobat prin Legea nr.914-VII din 16 decembrie 1969, cu modificările și completările ulterioare." Iar potrivit art. 166 alin. (1), (4) din Codul Familiei: „(1) Normele prezentului cod se aplică relațiilor familiale care au luat naștere după intrarea lui în vigoare. (4)Reglementările privind proprietatea în devălmășie a soților și privind proprietatea personală a fiecăruia dintre soți, prevăzute la art.20-23, se vor aplica proprietății obținute de către soți (unul dintre soți) după intrarea în vigoare a prezentului cod."

Astfel, observă că, după intrarea în vigoare a Codului Familiei, regimul bunurilor dobândite de ***** și ***** a rămas același.

Prin urmare, după decesul lui ***** din anul *****, apelantul/pârâtul urma să dobândească prin moștenire cota parte a lui *****.

În context, atrage atenția asupra pct. 1-3 din răspunsul Primăria s. Grozești și Consiliul s. Grozești nr. 58 din 17.06.2019: „Decizia nr. 2 din 15.02.1992 nu vizează pe nici una din părţile implicate în acest caz. Prin Programul „Pământ şi conform Deciziei Primăriei nr. 2 din 15 februarie 1992 au fost identificaţi beneficiarii de cote- parte de terenuri din fostul kolhoz „Zavetî Iliicia". Terenurile aferente caselor de locuit au fost repartizate deţinătorilor în baza aceleeaşi Decizii a Primăriei nr. 2 din 15 februarie 1992 pentru toţi beneficiarii din teritoriul subordonat APL Grozești şi înregistraţi în Registrul deţinătorilor de terenuri, inclusiv terenul aferent casei de locuit a cet. ***** *****. Prin Testamentul nr. 75 din 17.11. 1993, întocmit de către secretarul Consiliului local Grozești Merlan Ioana,, cet. ***** ***** testează fiului său casa de locuit cu toate construcţiile şi clădirile de uz gospodăresc fiului său Chiriac Alexandru *****. În acea perioadă casele de locuit şi terenurile nu aveau încă numere cadastrale, respectiv, în testamente bunurile imobile nu erau identificate. Cet. ***** ***** a decedat la *****. Testamentul nominalizat, care la acel moment nu era schimbat şi nu era anulat, drept dovadă servind semnătura secretarului, şi moştenitor testamentar era cet. Chiriac Alexandru *****. După cum s-a dovedit, moştenitorul nu s-a adresat la un notar şi nu a perfectat actele în termen, crezând, că testamentul este documentul final, care atestă dreptul său de proprietate.

Concomitent, invocă că după decesul lui ***** din anul *****, imediat, nu a fost deschisă succesiunea pentru acceptarea de către moștenitori a patrimoniului defunctului. Nici unul din membrii familiei, inclusiv nici pârâtul nu s-a adresat cu vreun act în formă scrisă de acceptare a succesiunii.

La acel moment, erau aplicabile reglementările Codului Civil al R.S.S.M din 26.12.1964.

Prevederile legale la acel moment reglementau relațiile civile, potrivit cărora pârâtul Chiriac Alexandru nu a obținut vreun certificat de moștenitor care să ateste dreptul acestuia la moștenirea terenului aferent în litigiu cu casa de locuit.

Deși în privința lui Chiriac Alexandr a fost întocmit testamentul la data de 17.11.1993, acesta nicidecum nu avea dreptul să moștenească întregul terenului aferent în litigiu cu casa de locuit, mai ales că ***** și Maria dețineau aceste bunuri în proprietate în devălmășie.

Contrar prevederilor nominalizate și circumstanțelor în caz, care erau norme cu caracter imperativ, Primăria s. Grozești a eliberat apelantului/pârâtului, Chiriac Alexandr, Titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral *****.

Conform testamentului din 17.11.1993 privit sub un alt context, menționează că, bunurile testate nu au fost identificate prin amplasare, suprafață și alte detalii.

Apelantul nu a exercitat și nici nu exercită posesia și folosința întregului teren cu nr. cadastral *****, casei de locuit din 1962 și bunurilor aflate pe acesta.

Reține că potrivit circumstanțele faptice, prin întocmirea testamentului la data de 17.11.1993, în familia Chiriac precum și de către apelant/pârât, de facto, s-a convenit ca acestuia să-i fie repartizată doar o cotă parte din acest teren pe care se afla casa de locuit construită în anul 1978, pentru ca acesta să locuiască separat cu familia sa. Restul terenului, în acea perioadă, rămânea în proprietatea comună a lui ***** și *****.

S-a mai menționat și faptul că, la acel moment, în testament nu a fost reflectată informația exactă cu privire la bunurile testat lui Chiriac Alexandr.

Așadar, reține că apelantul/pârâtul a exercita posesia și folosința continuă, neîntreruptă doar asupra unei părți din terenul cu nr. cadastral ***** unde era construită casa locuit din 1978 (în care acesta s-a mutat să locuiască cu soția în anul 1987).

Restul terenului, casa de locuit din 1962 și bunurile care se aflau pe această parte din teren se aflau în posesia și folosința continuă a *****. Invocă faptul că aceste circumstanțe sunt demonstrate prin mijloacele de probă. Totodată, aceste bunuri se aflau și în posesia și folosința continuă a *****.

Astfel, apelantul/pârâtul nu exercita posesia și folosința întregului teren cu nr. cadastral *****, casei de locuit din 1962 și bunurilor aflate pe acesta, iar acestea i-au fost atribuite ilegal în proprietatea sa prin Titlul menționat.

Susține că la momentul actual, Timotin Maria nu poate exercita și beneficia în mod veritabil de dreptul la proprietate asupra cotei-părți din terenul cu numărul cadastral *****, bunurilor care se află pe acest teren, casei de locuit construită în anul 1962 și renovată capital.

Drept urmare a nulității absolute a testamentului din 17.11.1993, în contextul în care testamentul întocmit pe numele lui Alexandr Chiriac din 17 noiembrie 1993 nu conferea acestuia dreptul să moștenească în întregime terenul cu numărul cadastral *****, casa de locuit construită în anul 1962, precum și bunurile ce se aflau pe teren la acel moment și, odată ce acesta nu deținea un certificat de succesiune care să ateste în mod exact bunurile pe care le moștenește, intimatul consideră că dreptul de proprietate asupra terenului cu

numărul cadastral ***** a fost înregistrat eronat și în lipsa vreunui document prevăzut de cadrul legal.

Alexandr Chiriac nu a exercitat și nici nu exercită posesia și folosința întregului teren cu numărul cadastral *****, casei de locuit construită în anul 1962 și bunurilor aflate pe acest teritoriu. Acesta exercită posesia și folosința continuă, neîntreruptă doar asupra unei părți din terenul cu numărul cadastral *****, unde a fost construită în anul 1978 casa în care acesta locuiește cu propria sa familie.

Restul terenului, casa de locuit construită în anul 1962 și bunurile care se află pe această parte de teren se află în posesia și folosința continuă a Mariei Timotin. Argumentele și înscrisurile prezentate confirmă indubitabil că dreptul de proprietate asupra terenului cu numărul cadastral ***** a fost înregistrat ilegal după Alexandr Chiriac, iar titlul de autentificare a dreptului deținătorului de teren la fel este unul ilegal, deoarece contravine normelor imperative ale legii în vigoare la acel moment.

Intimatul mai face trimitere la răspunsul nr. 58 din 17.06.2019 al Primăriei satului Grozești, raionul Nisporeni, în, se atestă că atribuirea în proprietate a terenului cu numărul cadastral ***** apelantului/pârâtului Alexandr Chiriac în întregime s-a făcut având la bază testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993 fără a fi deschisă o procedură succesorală și fără fi eliberat certificat de moștenitor (certificat privind dreptul la succesiune) persoanei vizate.

Totodată, reține că, la eliberarea extraselor din Registrul de evidență a gospodăriilor, s-a luat în vedere situația din 01 ianuarie 1996.

Invocă faptul că *****, prin testamentul din 17.11.1993 nu a testat apelantului/pârâtului terenul aferent construcțiilor.

Precum rezultă din testamentul datat din 17.11.1993, constată că, ***** a testat următoarele: din bunurile ce-i aparțin, se testează lui Chiriac Alexandr casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în*****

Astfel, la momentul întocmirii testamentului, ***** nu deținea în mod singular în proprietate privată toate bunurile menționate în testament.

Art. 51 al Codului civil din 1964 conţinea noţiunea de convenţie încheiată cu un scop contrar intereselor statului şi societăţii, care în linii generale poate fi privită ca o noţiune similară celei a actului juridic care contravine ordinii publice sau bunelor moravuri.

Relevă că norma vizată are ca finalitate ocrotirea valorilor fundamentale ale societăţii şi a fost instituită în interes general, sancţiunea pentru încheierea actelor juridice care contravin ordinii publice sau bunelor moravuri este nulitatea absolută.

Revenind la prevederile art. 59 Codul Civil al R.S.S.M din 26.12.1964, intimatul consideră că dacă convenția a fost declarată nulă, fiecare parte este obligată să restituie celeilalte părți, în natură, tot ce a primit în baza convenției, iar în cazul, când aceasta nu este posibil, - să plătească în bani valoarea celor primite. Pe lângă aceasta, partea, în urma acțiunii căreia convenția a fost declarată nulă, are dreptul să ceară celeilalte părți restituirea cheltuielilor și repararea daunelor în legătură cu pierderea sau deteriorarea bunurilor sale, dacă va dovedi, că eroarea a provenit din culpa celeilalte părți; dacă, însă, aceasta nu se va dovedi, partea, în urma acțiunii căreia convenția a fost declarată nulă,

este obligată să restituie celeilalte părți cheltuielile făcute, precum și să-i repare daunele suferite în legătură cu pierderea sau deteriorarea bunurilor.

Invocă faptul că fiecare proprietar are dreptul de a-și înstrăina în mod independent doar partea sa în proprietatea comună.

Mai relevă că ***** nu era unicul proprietar al construcțiilor, și drept consecință, acesta nu putea să dispună de bunuri în mod singular, or aceste bunuri aparțineau și *****.

Testamentul din 17.11.1993 este lovit de nulitate, având în vedere că nu corespunde prevederilor legii în temeiul art. 50, 51 CC RSSM.

Or, obiect al actului juridic sunt acele acţiuni sau inacţiuni, la care se obligă persoana în virtutea actului juridic încheiat.

Pentru ca actul juridic să ia fiinţă şi să fie valabil, este necesar ca obiectul să existe. În principiu, raportul obligaţional se poate naşte doar atunci când el ţine de un bun ce există la momentul încheierii actului.

Obiectul trebuie să se afle în circuitul civil – bunurile care prin natura lor aparțin mai multor persoane nu pot constitui obiect valabil al actului juridic civil.

Obiectul trebuie să fie determinat sau determinabil - actul juridic trebuie să conţină suficiente elemente pentru individualizarea bunului. O desemnare insuficient de precisă ar putea da naştere unei erori în obiect, erori-obstacol.

La fel, testamentul din 17.11.1993 a fost întocmit datorită erorilor esențiale menționate, or, voința testatorului, *****, a fost de a-i testa fiului său, Chiriac Alexandr ca moștenire doar construcția din 1978 și nicidecum întreg terenul cu toate construcțiile de pe acesta. Or, în temeiul legii, eroarea este reprezentarea falsă a realităţii la încheierea unui act juridic civil. Pentru ca eroarea să constiutie temei de anulare a actului juridic civil este necesar ca ea să fie considerabilă, în sensul că elementul asupra căruia reprezentarea este falsă să fie determinant pentru încheierea actului, astfel încât, dacă ar fi fost cunoscută realitatea, actul nu s-ar fi încheiat. Eroarea este considerabilă dacă reprezentarea falsă se referă la următoarele elemente: natura actului juridic și calităţile substanţiale ale obiectului actului juridic. Eroarea care se referă la aceste elemente ţine de acele calităţi al obiectului care ţin de însăşi esenţa lui şi fără de care el nu ar fi ceea ce este. La aceste calităţi se atribuie atât însuşirile materiale ale obiectului, cît şi alte elemente ca: autenticitatea, apartenenenţa, vechimea, aptitudinea de a servi destinaţiei avute în vedere, caracteristicile, calitățile substanțiale ale obiectului actului, etc.

Consideră că toate cele menționat și relatate de către intimata/reclamantă și intervenient principal, au fost probate suplimentar prin declarațiile martorului, *****, care a relatat în lux de amănunte care a fost în realitate intenția părinților, ***** și *****, în ceea ce ține modul de moștenire, care nicidecum nu era după modul interpretat și aplicat de către apelantul/pârât, Chiriac Alexandr.

Toate cele declarate de către martor, *****, denotă încă odată temeinicia și legalitatea cererii de chemare în judecată înaintată de intimata/reclamanta, Croitoru Tatiana, și intervenient principal, Timotin Maria.

Cu referire la poziția lui Chiriac Alexandru, la acțiunea înaintată de intimata/reclamant Croitoru Tatiana și intervenientului principal, Timotin Maria, atât la examinarea cauzei în fond cât și în cererea de apel, denotă faptul că

Toate cele afirmate de către apelantul/pârât, Chiriac Alexandr, atât la etapa examinării cauzei în fond și în cererea de apel sunt total nefondate, au ca temei de a induce instanța de judecată în eroare, care urmează să fie respinse și nu pot fi puse de instanță în temeiul hotărârii/deciziei.

Cu referire la afirmațiile apelantului/pârât, Chiriac Alexandru, expuse în cererea de apel, care sunt aceleași ca și la etapa examinării cauzei în fond, menționează că instanța de fond a dat apreciere atât cerințelor părții reclamante și intervenientului principal cât și poziției părții pârâte.

Concluzionează că toate afirmațiile apelantului/pârât Chiriac Alexandru, au ca temei de a induce instanța de judecată în eroare, care urmează să fie respinse de instanța de judecată și nu pot fi puse de instanță în temeiul deciziei, apelantul/pârât nu a argumentat și nu a probat nici într-un fel incidența acestora asupra hotărârii contestate.

În contextul celor enunțate, normelor invocate și înscrisurilor anexate, având în vedere faptul că instanţa de fond a examinat cauza sub toate aspectele, a verificat şi a apreciat corect probele prezentate, cărora le-a fost dată o apreciere corectă, corect a stabilit circumstanţele faptice ale raportului juridic litigios, a făcut concluzii în corespundere cu prevederile normelor de drept material şi procedural, intimatul/reclamant Croitoru Tatiana și intervenientul principal Timotin Maria consideră ca neîntemeiată și neprobată cererea de apel a lui Chiriac Alexandru.

La data de 18.09.2025, Intervenientul accesoriu Agenția Servicii Publice Serviciul Cadastral Teritorial Nisporeni, prin intermediul Direcției de Evidență și Documentare Procesuală a Curții de Apel Nord a depus referință prin care a susținut că aceasta poate fi prezumată ca parte în proces, în sensul art. 59 CPC, dacă se contestă ilegalitatea actului administrativ emis de Serviciul Cadastral Teritorial, în raza de acțiune a căruia se află bunul imobil. În cazul în care lipsește actul administrativ emis de SCT sau ASP, susține că nu are cu ce ajuta instanța. Totodată, SCT Nisporeni a solicitat examinarea cauzei în lipsa reprezentantului oficiului, lăsând la discreția instanței justa soluționare a litigiului în cauză.

În cadrul ședinței de examinare a cauzei în ordine de apel, avocatul Furnică Victor, în interesele apelantului Chiriac Alexandr a pledat pentru admiterea cererii de apel, casarea hotărârii primei instanțe și emiterea unei hotărâri noi prin care acțiunea civil să fie respinsă.

Totodată, a explicat instanței de apel că în viitor ar putea apărea bunuri pe care apelantul ar putea moșteni în baza testamentului.

În cadrul examinării procesului-civil în cauză, a avut o poziție destul de activă. Mai mult ca atât, consideră că are dreptul de a alege poziția procesuală, însă acest moment nu ar trebui să afecteze într-un fel negativ hotărârea.

Consideră că urmează a se ține cont și de constatările instanței de fond unde nu putea pune la îndoială dreptul de proprietate a lui Chiriac Alexandr și actul judecătoresc care a

fost emis, or prin hotărârea instanței se încearcă de a apăra drepturi care nu au existat nici în patrimoniu mamei și a tatălui (***** și *****).

Pe de altă parte, reprezentantul intimatei Croitoru Tatiana și intervenientului principal Timotin Maria, avocatul Onei-Cupcenco Vladlena în cadrul examinării fondului cauzei, a pledat pentru respingerea cererii de apel înaintate cu menținerea hotărârii judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023.

Totodată, a explicat instanței de apel că nimeni nu a înregistrat dreptul de proprietate asupra casei părintești, or până în anul 2019 nu erau probleme între frați și fiecare deținea casa proprie.

Părinții, fiind în viață, au avut o voință comunicându-le ce le revine fiecărui copil.

A susținut că, prin acest litigiu se apără dreptul bunurilor care urmau să-i fie atribuite *****, astfel Chiriac Alexandru urma să moștenească partea lăsată de părintele-tată și Maria (Timotin) *****urma să moștenească partea lăsată de părintele-mamă.

Susține că obiectul cauzei se examinează sub aspectul nulității testamentului, însă nu a actelor emise, este clar stabilit că titlul a fost eliberat în baza testamentului. A fost stabilit prezența a două case și voința părinților prin declarațiile martorilor, explicațiile părților, referința prezentată de Primărie, din răspunsul Primăriei. La fel pârâtul avea posibilitate să obiecteze și să prezint probe care denotă netemeinicia afirmațiilor concluziei instanței de judecată, însă acest fapt nu a fost realizat.

Intervenientul accesoriu, Agenția Servicii Publice Serviciul Cadastral Teritorial Nisporeni nu s-a prezentat, însă prin cererea depusă a solicitat instanței examinarea apelului în lipsa sa.

Intervenienții accesorii Primăria sat. Grozești și Consiliul sat. Grozești, la examinarea fondului cauzei în ordine de apel nu s-au prezentat nici nu au anunțat motivele imposibilității prezenței sale.

În conformitate cu dispozițiile art.379 alin. (2) Cod procedură civilă, neprezentarea în şedinţa de judecată a apelantului sau a intimatului, a reprezentanţilor acestora, precum şi a unui alt participant la proces, citaţi legal despre locul, data şi ora şedinţei, nu împiedică judecarea apelului. În consecință, coroborând normele enunțate, Colegiul civil a considerat posibilă examinarea apelului în lipsa intervenienților accesorii neprezenți.

Aprecierea instanţei de apel:

Analizând legalitatea şi temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces, a materialelor din dosar, Colegiul civil consideră că apelul urmează a fi admis iar hotărârea casată parțial cu emiterea unei noi hotărâri din următoarele considerente.

Conform art.385 lit. c) Cod de procedură civilă, instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul şi să caseze integral sau parţial hotărârea primei instanţe, emițând o nouă hotărâre.

Conform art.386 alin. (1) Cod de procedură civilă, hotărârea primei instanţe se casează sau se modifică de instanţa de apel dacă:

a) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei nu au fost constatate şi elucidate pe deplin;

b) circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente;

c) concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sunt în contradicţie cu circumstanţele cauzei;

d) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat.

În cadrul examinării cauzei, Colegiul Civil a constatat că prin actul de căsătorie nr. 11, la *****, ***** și ***** au decis să-și oficializeze relația lor prin încheierea unei căsătorii. ***** a preluat numele de familie al soțului (Vol. I, f.d. 14).

Familia Chiriac a domiciliat raionul *****, deținând bunuri imobile în acea localitate.

La ***** s-a născut reclamanta Croitoru Tatiana în familia Chiriac.

În aceeași perioadă, familiei Chiriac, i-a fost repartizat un lot de teren în aceeași localitate pentru construcția unei case de locuit, iar în anul 1962, părinții părților au construit casa de locuit.

La data de *****, s-a născut pârâtul Chiriac Alexandr. La *****, s-a născut intervenientul principal Timotin (*****) Maria.

La data de 01.07.1965, a intrat în vigoare Codul civil din 26 decembrie 1964, fiind valabil pentru Republica Sovietică Socialistă Moldovenească.

S-a stabilit indubitabil că în anul 1978, părinții părților, ***** și *****, au construit o casă nouă de locuit în aceeași ogradă, pe același teren.

Timotin Maria s-a căsătorit în anul *****, iar ***** în anul *****, ultimul locuind în casa edificată în 1978.

La data de 17 noiembrie 1993, ***** a întocmit testamentul nr. 75, în prezența înlocțiitorului primarului Primăriei sat. Grozești, Merlan Ioana (Vol. I, f. d. 15).

Potrivit testamentului nominalizat, ***** a dispus că, „din bunurile ce-mi aparțin, casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc ce se află în ***** – îi testez lui Chiriac Alexandru fiul lui *****” (Vol. I; f. d. 15).

Colegiul relevă că atât terenul, cât și casa de casa de locuit construită în anul 1962 a familiei Chiriac, nu au fost înregistrate în Registrul bunurilor imobile. Până în anul 2001, părinții părților achitau impozitele fiscale pentru bunurile deținute (Vol. I; f. d. 17 - 29).

La data de 0*****, ***** a decedat în raionul ***** (Vol. I; f. d. 16).

Este important de menționat că procedura succesorală nu a fost deschisă în baza testamentului întocmit de *****, iar familiile Chiriac continuau să locuiască pe cotele de teren divizate, în casele de locuit construite, după înțelegerea personală și nu conform testamentului întocmit.

Potrivit adeverinței nr. 879 eliberate de primăria s. Grozești la 18.06.2019, urmează că Chiriac Alexandru pe parcursul a 6 luni a intrat în posesia bunurilor succesorale după decesul tatălui său *****, decedat la *****.

Potrivit informației eliberate de notarul Șișcanu Alexandr, urmează că ultimul, verificând Opisul Alfabetic al Dosarelor Succesorale din arhiva notarială aflată în gestiunea sa și arhiva din anul 2008 menționează că, după decesul cet. *****, decedat la *****, există înregistrarea procedurii succesorale cu dosarul nr. 226 din 2008 de notarul

Tudor Panfili. La aceasta a fost anexată cererea semnată de către ***** (a.n. *****) privind acceptarea moștenirii rămase după decesul lui ***** – terenurile agricole.

La data de 7 iulie 2005, *****, a întocmit testamentul cu nr. 18, în prezența secretarului Primăriei sat. Grozești din raionul Nisporeni, potrivit căruia din averea sa, a testat fiicei Timotin Maria fiica lui Ion, și anume Casa de locuit și terenul aferent casei și Cotele de teren echivalent constituit din sectorul de teren cu nr. cadastral *****; *****; *****; *****; *****; *****și *****. (Vol. I; f. d. 245).

La data de*****, ***** a decedat, Timotin Maria a acceptat moștenirea prin intrarea în posesie și folosința patrimoniului rămas.

Prin răspunsul nr. 58 din 17 iunie 2019, Primăria s. Grozești și Consiliul s. Grozești au informat despre faptul că 1. Decizia nr. 2 din 15 februarie 1992 nu vizează pe nici una dintre părțile implicate în acest caz. Prin Programul „Pământ” și conform deciziei Primăriei nr. 2 din 15 februarie 1992 au fost identificați beneficiarii de cote – părți de terenuri din fostul kolhoz „Zavetîi Iliicia”.

Terenurile aferente caselor de locuit au fost repartizate deținătorilor de teren în baza aceleași decizii pentru toți beneficiarii din teritoriul subordonat APL Grozești și înregistrați în Registrul deținătorilor de terenuri, inclusiv terenul aferent casei de locuit a cet. ***** fiul lui *****.

2. Prin Testamentul nr. 75 din 17.11.1993, întocmit de către secretarul Consiliului local Grozești, Merlan Ioana, cet. ***** ***** testează fiului său casa de locuit cu toate construcțiile și clădirile de uz gospodăresc fiului său Chiriac Alexandru *****.

În acea perioadă (data întocmirii testamentului din 1993), casele de locuit și terenurile nu aveau încă numere cadastrale, respectiv, în testamente bunurile imobile nu erau identificate.

3. Cet. ***** ***** decedează la *****.

Testamentul prenominalizat, care la acel moment nu era schimbat și nu era anulat, drept dovadă servind semnătura secretarului și moștenitor testamentar era Chiriac Alexandru *****.

După cum s-a dovedit, moștenitorul nu s-a adresat la un notar și nu a perfectat actele în termen, crezând, că testamentul este documentul final, care atestă dreptul său de proprietate.

4. În anul 2002 – 2004 de către primăria Grozești este derulată procedura de eliberare a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren. Au fost perfectate și eliberate circa 24.000 de titluri.

5. Fostul secretar Ioana Merlan, în anul 2004, activa în primăria Grozești în calitate de inginer cadastral. Cunoscând despre existența testamentului, pe care dânsa la întocmit și faptul, că toți copiii dlui Ion Chiriac cunoșteau despre voința tatălui lor, îl trece pe pârât Alexandr Chiriac în lista proprietarilor care urmau să primească titluri.

6. Astfel, a fost trecut în registrul cadastral al deținătorilor de terenuri la nr. 587 din 23 ianuarie 2002 pârâtul Alexandr Chiriac, proprietar al bunului imobil cu nr. cadastral ***** și eliberat titlul la 25 noiembrie 2004.

7. În această perioadă, sora lui Alexandr Chiriac, dna Timotin Maria până în prezent în mun. Chișinău, construiește împreună cu soțul său o construcție locativă în ograda mamei

sale, pe terenul, care, de fapt, conform testamentului prenominalizat, este testat fratelui său Chiriac Alexandru.

Trebuie de remarcat, că construcția este neautorizată, fără Certificat de urbanism, Autorizație de construire sau Proiect.

Pentru a readuce lucrurile la normalitate, cet. *****, mama părților vizate în cazul dat, bolnavă la acea vreme, ajunge la o înțelegere cu fiul său Alexandru CHIRIAC, ca acesta să-și perfecteze actele de moștenire în baza testamentului tatălui pe casa părintească și terenul aferent și să-i cedeze surorii sale Timotin Maria prin divizare o parcelă ca și teren aferent pentru construcția neautorizată.

Astfel, cet. ***** se adresează la primăria Grozești cu solicitarea de întocmire a unui Testament, care a fost înregistrat cu nr. 18 din 7 iulie 2005, prin care testează fiicei sale Timotin Maria casa de locuit, care , de fapt, și este construcția neautorizată, pomenită anterior. Drept dovadă servește faptul, că în Testamentul nr. 18 din 7 iulie 2005 în favoarea cet. Timotin Maria casa de locuit si terenul aferent testate nu au număr cadastral.

Până la intrarea în drepturile succesorale, Maria Timotin urma să legalizeze construcția, iar fratele său Alexandr Chiriac sa divizeze terenul cu nr. cadastral ***** și suprafața 0, 1847 ha și să cedeze surorii sale, o suprafață ca și teren aferent construcției neautorizate

8. Cet. ***** a decedat la 13 martie 2018.

Fiul acesteia, Chiriac Alexandru se adresează la Primărie la data de 18 iunie 2018 pentru a-i fi eliberate Adeverința de intrare în succesiune, conform Testamentului nr. 75 din 17 noiembrie 1993 pe casa de locuit a părinților săi, situată pe terenul cu nr. cadastral ***** procedură, care trebuia să aibă ca finalitate divizarea terenului aferent in folosul surorii sale Maria Timotin pentru construcția neautorizată.

Procedura n-a fost finalizată de către pârâtul Alexandr Chiriac.

9. Timotin Maria nu s-a adresat la Primăria Grozești cu solicitări succesorale (Vol. I, f.d. 30).

La data de 23.08.2019, intervenientul principal Timotin Maria a contestat legalitatea și a cerut anularea deciziei Primăriei nr. 2 din 15 februarie 1992 și a titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral ***** eliberat dlui Chiriac Alexandr la 26 noiembrie 2004.

Prin hotărârea din 26 mai 2021, Judecătoria Ungheni a admis parțial acțiunea de mai sus, printre care a anulat titlul de mai sus și actele subsecvente acestuia.

Potrivit deciziei nr. 3a – 1024/2021 (2 - 19144331 – 02 – 3a – 06092021) din 1 martie 2022, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea Judecătoriei Ungheni din 26 mai 2021 și a respins acțiunea în contencios administrativ depusă de Timotin Maria, ca fiind neîntemeiată (Vol. I; f. d. 206 - 233).

Prin încheierea nr. 3ra – 726/2022 din 12 octombrie 2022, Curtea Supremă de Justiție a declarat inadmisibil recursul declarat de Timotin Maria. Altfel spus, decizia Curții de Apel Chișinău de mai sus a rămas în vigoare și a devenit irevocabilă (Vol. I; f. d. 234 - 244).

La data de 6 iulie 2020, reclamantul Croitoru Tatiana a depus cerere de chemare în judecată împotriva pârâtului Chiriac Alexandr privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993.

La data de 30 noiembrie 2020, Timotin Maria a depus o cerere de intervenție principală, prin care a formulat pretenții similare cu ale reclamantei.

La data de 27 iunie 2023, instanța a acceptat cererea de intervenție principală și a dispus examinarea concomitentă a acesteia cu acțiunea inițială.

La data de 12 decembrie 2023, reclamanta Croitoru Tatiana, prin avocatul Mardari Valentin, a concretizat mărimea cheltuielilor de asistență juridică, anexând bonul de plată, solicitând instanței de judecată declararea nulă a testamentului din 17 noiembrie 1993, întocmit de Primăria sat. Grozești din raionul Nisporeni și încasarea din contul pârâtului a cheltuielilor judiciare, sub forma cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 10 000,00 de lei.

Prin hotărârea judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023 s-a admis parțial acțiunea civilă intentată de către reclamantul Croitoru Tatiana, inclusiv intervenientul principal Timotin Maria împotriva pârâtului Chiriac Alexandr. S-a declarat nul testamentul înregistrat în registru nr. 75 din 17 noiembrie 1993, întocmit de Primăria sat. Grozești din raionul Nisporeni în partea ce depășește cota – parte al testatorului, tatăl reclamantei, intervenientului principal și pârâtului, ***** din bunurile dobândite de soții, ***** și *****, în timpul căsătoriei lor (***** – *****), care se supun regimului proprietății în devălmășie. S-a încasat din contul pârâtului Chiriac Alexandr în beneficiul reclamantei Croitoru Tatiana suma bănească în mărime de 7 000,00 de lei, cu titlu de compensare pentru cheltuielile de asistență juridică achitate în folosul avocatului.

Pentru a hotărî astfel, instanța de fond a reținut că reclamanta a reușit să demonstreze teoria existenței celor două case și voința exprimată atât de *****, cât și de ***** de a transmite una dintre case pârâtului, iar cealaltă casă intervenientei principale, împreună cu terenul aferent fiecărui imobil.

Mai mult, instanța de fond a concluzionat că bunurile imobile incluse în testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993 erau proprietate comună devălmașă a soților. Astfel, ***** nu a fost în drept să dispună unilateral de ambele case din ograda lor și să le testeze pârâtului prin testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993, declarând nul parțial testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993.

Mai mult, Colegiul învederează că instanța de fond a mai menționat că reclamantul și intervenientul principal au demonstrat că mama lor (*****) a fost împotriva faptului potrivit căruia soțul ei (*****) să dispună de toate bunurile lor obținute în timpul căsătoriei.

Având în vedere cele studiate și analizate per ansamblu, Colegiul Civil al Curții de Apel Nord denotă că concluziile primei instanţe, expuse în hotărâre, sunt în contradicţie cu circumstanţele cauzei, or instanța de fond nu a elucidat și constatat circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, iar circumstanţele importante pentru soluţionarea cauzei, pe care prima instanţă le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice şi suficiente, ceea ce în ansamblu constituie temei de casare a hotărârii judecătoriei Ungheni din 27.12.2023 cu emiterea unei hotărâri noi prin care cererea de

chemare în judecată înaintată de Croitoru Tatiana către Chiriac Alexandr, intervenient principal Timotin Maria privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993 și compensarea cheltuielilor de judecată urmează a fi respinsă.

Potrivit dispozițiilor art. 373 alin.(1) și (2) CPC instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces.

Prevederile legale menționate obligă în mod expres instanța de apel să verifice circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite și este obligată să verifice legalitatea hotărârii în întregul ei și să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Potrivit art. 7 alin. (1) Cod Civil modernizat, legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică şi nici nu suprimă condiţiile de constituire a unei situaţii juridice constituite anterior, nici condiţiile de stingere a unei situaţii juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică şi nu desfiinţează efectele deja produse ale unei situaţii juridice stinse sau în curs de realizare.

În conformitate cu prevederile art. 7 alin. (6) Codul civil modernizat, Dispoziţiile legii noi privitoare la termenele de prescripţie atât extinctivă, cât şi achizitivă (uzucapiune) se aplică termenului de prescripţie care a început să curgă înainte de data intrării ei în vigoare şi nu a expirat înainte de acea dată. În acest caz, termenul curs anterior se ia în cont. Începutul, suspendarea şi întreruperea termenului de prescripţie se determină, pentru perioada anterioară intrării în vigoare a legii noi, de legea veche.

Având în vedere normele de drept citate, Colegiul Civil reține că speței în cauză îi vor fi aplicabile prevederile dispozițiilor Codului Civil în vigoare la 26 decembrie 1964 și dispozițiile Codului căsătoriei și familiei din 26 decembrie 1969, or se solicită declararea nulității unui testament din 17.11.1993.

Potrivit art. 1 Codul civil din 26 decembrie 1964, „baza raporturilor patrimoniale în societatea sovietică o constituie sistemul economic socialist și proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție. Viața economică a RSS Moldovenești este determinată și dirijată de planurile de stat de dezvoltare economică și socială”.

Conform art. 50 Codul civil din 26 decembrie 1964, „Este nulă convenția care nu corespunde prevederilor legii, inclusiv convenția care lezează drepturile personale sau patrimoniale ale minorilor. În cazul unei convenții nule fiecare parte este obligată să restituie celeilalte părţi tot ce a primit în baza convenției, iar când nu este posibil de a restitui în natură cele primite, urmează să plătească valoarea lor în bani, dacă legea nu prevede alte efecte ale nulității convenției”.

Conform art. 124 Codul civil din 26 decembrie 1964, „Bunurile gospodăriei de colhoznic aparțin membrilor ei cu drept de proprietate în devălmășie (articolul 114 din prezentul Cod). Gospodăria de colhoznic poate avea în proprietate o gospodărie auxiliară

pe lotul de lîngă casă, pe care îl are în folosință, o casă de locuit, vite productive, păsări şi inventar agricol mărunt, potrivit statutului colhozului”.

Potrivit art. 124 Codul civil din 26 decembrie 1964, „Posesia, folosința şi dispoziția asupra bunurilor gospodăriei de colhoznic Posesia, dispoziția şi folosința asupra bunurilor gospodăriei de colhoznic se înfăptuiesc cu consimțământul tuturor membrilor ei. Litigiile cu privire la posesia, folosința sau dispoziția asupra bunurilor gospodăriei se soluționează de instanța judecătorească în urma acțiunii intentate de oricare membru al ei, care a împlinit vârsta de șaisprezece ani. Membrii gospodăriei în vârstă de cincisprezece până la șaisprezece ani intentează aceste acțiuni cu consimțământul părinților, înfietorilor sau curatorilor lor, iar acțiunile în interesul membrilor gospodăriei, care n-au împlinit vârsta de cincisprezece ani, le intentează părinții, înfietorii sau tutorii lor”.

Potrivit art. 127 Codul civil din 26 decembrie 1964, „Cota-parte ce revine unui membru al gospodăriei de colhoznic din bunurile ei, va fi stabilită în următoarele cazuri:

1) când el iese din componența gospodăriei de colhoznic fără a forma o nouă gospodărie (separare); 2) când dintr-o singură gospodărie de colhoznic se formează două sau mai multe gospodării (împărțire); 3) când membrul gospodăriei de colhoznic este urmărit pentru obligațiile sale personale.

Cota-parte a oricărui membru al gospodăriei se stabilește pe baza principiului, potrivit căruia toți membrii gospodăriei, inclusiv minorii și cei incapabili de muncă, au cote-părți egale.

Cota-parte a unui membru capabil de muncă al gospodăriei în bunurile ei poate fi micşorată, dacă el a fost puțin timp membru al gospodăriei sau a participat foarte puțin prin munca sau mijloacele sale la ducerea gospodăriei”.

Subsecvent, potrivit art. 568 Codul civil din 26 decembrie 1964, „Orice cetățean poate lăsa prin testament toate bunurile sale sau o parte din ele (inclusiv mobilierul obişnuit din casă şi obiectele de uz casnic) uneia sau mai multor persoane, atît celor care fac parte, cât şi celor care nu fac parte din cercul moştenitorilor legali, precum şi statului sau diferitelor organizații de stat, cooperatiste şi obşteşti. Testatorul poate lipsi prin testament de dreptul de succesiune pe unul, pe câțiva sau pe toți moştenitorii legali”.

La data de 01.04.1970, a intrat în vigoare Codul căsătoriei și familiei din 26 decembrie 1969, fiind valabil pentru Republica Sovietică Socialistă Moldovenească.

Conform art. 21 Codul căsătoriei și familiei din 26 decembrie 1969, „Bunurile, dobândite de soți în timpul căsătoriei, sunt proprietate comună devălmașă a lor. Soții au drepturi egale de posesiune, folosință şi dispoziție asupra acestor bunuri.

Soții se bucură de drepturi egale asupra bunurilor şi în cazul când unul dintre ei se ocupă de gospodăria casnică, de îngrijirea copiilor sau, din alte motive temeinice, n-a avut un câștig de sine stătător”.

Art. 22 Codul căsătoriei și familiei din 26 decembrie 1969 prevedea că, „în cazul împărțirii bunurilor, care sunt proprietatea comună devălmașă a soților, părțile lor se consideră egale. În unele cazuri instanța judecătorească poate să se abată de la principiul părților egale ale soților, având în vedere interesele copiilor minori sau interesele, care merită atenție, ale unuia dintre soți. Partea unuia dintre soți poate, printre altele, fi mărită, dacă celălalt soț se eschivă de la munca social-utilă sau cheltuia bunuri comune în dauna

intereselor familiei. În aceleaşi scopuri instanţa judecătorească poate să considere bunurile dobândite de către soţi în perioada cât au trăit separat, după destrămarea familiei, drept proprietate personală a fiecăruia dintre ei".

La împărţirea bunurilor, care sunt proprietatea comună devălmaşă a soţilor, instanţa judecătorească stabileşte ce lucruri urmează a fi transmise fiecăruia dintre ei. În cazurile, când unuia dintre soţi i se transmit lucruri, care prin valoarea lor depăşesc partea ce i se cuvine, celuilalt soţ i se poate adjudeca compensaţia bănească corespunzătoare.

Bunurile comune ale soţilor pot fi împărţite atât la divorţ, cât şi în timpul căsătoriei.

Pentru acţiunea de împărţire a bunurilor, care constituie proprietatea comună devălmaşă a soţilor divorţaţi, se stabileşte un termen de prescripţie de trei ani".

Conform art. 26 Codul căsătoriei și familiei din 26 decembrie 1969, „Dispoziţiile articolelor 21-24 din prezentul Cod se extind numai asupra acelor bunuri ale soţilor – membri ai gospodăriei de colhoznic, care, în conformitate cu articolul 111 din Codul civil al RSS Moldoveneşti, constituie proprietate personală a lor. Drepturile soţilor privind posesiunea, folosinţa şi dispoziţia asupra proprietăţii gospodăriei de colhoznic sunt stabilite de articolele 124-130 din Codul civil al RSS Moldoveneşti".

Prin Legea nr. 589 a Sovietului Suprem al RSSM, la 23 mai 1991, Republica Sovietică Socialistă Moldova (RSSM) a fost redenumită în Republica Moldova.

Prin Legea nr. 691 din 27 august 1991, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Declarația de independență a Republicii Moldova.

La 26 aprilie 2001, a intrat în vigoare Codul familiei nr. 1316 – XIV din 26 octombrie 2000, iar potrivit art. 166 alin. (4) din legea nominalizată, reglementările privind proprietatea în devălmășie a soților și privind proprietatea personală a fiecăruia dintre soți, prevăzute la art.20- 23, se vor aplica proprietății obținute de către soți (unul dintre soți) după intrarea în vigoare a prezentului cod.

Colegiul Civil atrage atenția asupra faptului că moștenirea este considerată una dintre cele mai importante instituții ale dreptului civil, ea fiind strâns legată de formele de proprietate. Moștenirea a devenit o instituție de sine stătătoare, fiind în strânsă legătură cu alte două concepte juridice importante – familia și proprietatea.

Astfel, moștenirea este o modalitate de dobândire a dreptului de proprietate, mai precis, „o modalitate derivată" de dobândire a proprietății, pentru că bunurile respective au mai aparținut cuiva, o modalitate care se realizează fie prin devoluțiunea legală, fie testamentară.

În cazul moștenirilor testamentare, moștenitorii mai poartă denumirea specifică de legatari (universali, cu titlu universal sau cu titlu particular, după caz).

Moștenirea testamentară are loc în virtutea voinței persoanei decedate, manifestate de acesta în timpul vieții, prin una din formele de testament prevăzut de lege. Cel care lasă moștenirea în acest mod este numit testator, iar cei chemați să moștenească – moștenitori, care pot fi: universali, atunci când culeg întreg patrimoniul defunctului; cu titlu universal, când dobândesc doar o fracțiune din patrimoniul succesoral; cu titlu particular, când culeg doar un bun sau anumite bunuri determinate.

Mai mult, toate testamentele sunt înscrisuri solemne, fără să fie neapărat autentice, iar caracterul solemn al actului juridic e o condiţie de fond; ultima voinţă a unei persoane nu se poate exprima decât în formele limitativ arătate de legea civilă.

Analizând conținutul testamentului nr. 75 din 17 noiembrie 1993 întocmit de defunctul *****, Colegiul Civil că acesta îmbracă toate condițiile de formă stabilite de lege la acel moment, or în principiu testatorul poate testa tot ce-i aparține, iar neindicarea expresă a proprietății ce-i aparținea la momentul testării defunctului nu poate fi privita ca un temei de nulitate a testamentului. De altfel, la momentul întocmirii testamentului, bunurile imobile nu aveau caractere distincte pentru a putea fi identificate.

Având în vedere cele expuse, aplicabilitatea prevederilor art. 50 Codul civil din 26 decembrie 1964 nu poate avea loc, or testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993 este întocmit în conformitate cu prevederile legale.

În context, potrivit Hotărârii Guvernului despre unele măsuri privind crearea cadastrului bunurilor imobile nr. 1030 din 12.10.1998, oficiile cadastrale teritoriale au efectuat înregistrarea masivă în baza Programului de stat pentru crearea cadastrului bunurilor imobile. Totodată potrivit hotărârii nominalizate, s-a aprobat Programul de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile; Regulamentul cu privire la modul efectuării înregistrării primare masive; Regulamentul registratorului organului cadastral teritorial și Regulamentul cu privire la desfăşurarea concursului pentru ocuparea funcţiei de registrator în organele cadastrale teritoriale.

Iar, conform registrului cadastral al deținătorilor de terenuri la nr. 589 din 23.01.2002, Chiriac Alexandr s-a adeverit a fi proprietarul terenului cu nr. cadastral *****, urmare a derulării procedurii de eliberare a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren, ce s-a petrecut în anii 2002-2004, fiind eliberat titlu asupra terenului menționat la data de 25.11.2004.

Colegiul Civil constată că, la caz Chiriac Alexandr a devenit proprietarul terenului cu nr. cadastral ***** și a casei de locuit amplasate pe acesta în baza înscrierilor efectuate pe parcursul anilor 2002-2004 urmare a derulării procedurii de eliberare a titlurilor de autentificare a dreptului deținătorului de teren și nu în temeiul testamentului nr. 75 din 17 noiembrie 1993 întocmit de defunctul *****.

De altfel, Colegiul Civil ține să menționeze că potrivit constatării Curtea de Apel Chișinău în decizia nr. 3a – 1024/2021 (2 - 19144331 – 02 – 3a – 06092021) din 1 martie 2022, a fost stabilit că potrivit extrasului din Registrul Bunurilor Imobile eliberat la 14 noiembrie 2019, terenul cu nr. cadastral ***** și construcția cu numărul cadastral *****.01 au fost înregistrate cu drept de proprietate în privința unui întreg cotă-parte după Alexandr Chiriac la 10.01.2005 în temeiul extrasului din Registru de evidență a gospodăriilor nr. 151 din 08 noiembrie 2004 și titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren nr. ***** din 25 noiembrie 2004.

Astfel, Colegiul pune la dubiu răspunsul nr. 58 al primăriei satului Grozești din 17.06.2019 prin care s-a menționat că Chiriac Alexandru devine proprietar al terenul cu nr. cadastral ***** și construcția cu numărul cadastral *****.01 în temeiul testamentului nr. 75 din 17.11.1993.

În context, potrivit prevederilor art. 123 alin. (2) Cod de Procedură Civilă RM, „Faptele stabilite printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă într-o cauză civilă soluţionată anterior în instanţă de drept comun sau în instanţă specializată sunt obligatorii pentru instanţa care judecă cauza şi nu se cer a fi dovedite din nou şi nici nu pot fi contestate la judecarea unei alte cauze civile la care participă aceleaşi persoane”.

După cum s-a mai menționat, potrivit deciziei nr. 3a – 1024/2021 (2 - 19144331 – 02 – 3a – 06092021) din 1 martie 2022, Curtea de Apel Chișinău a casat hotărârea Judecătoriei Ungheni din 26 mai 2021 și a respins acțiunea în contencios administrativ depusă de Timotin Maria privind anularea titlului de autentificare a dreptului deținătorului de teren cu nr. cadastral ***** eliberat lui Alexandr Chiriac de către Primăria satului Grozești la 25 noiembrie 2004, ca fiind neîntemeiată.

În interiorul motivării deciziei menționate, instanța a reținut că potrivit adeverinței nr. 879 eliberate de primăria s. Grozești la 18.06.2019, urmează că Chiriac Alexandru pe parcursul a 6 luni a intrat în posesia bunurilor succesorale după decesul tatălui său *****, decedat la *****.

„Potrivit informației eliberate de notarul Șișcanu Alexandr, urmează că ultimul, verificând Opisul Alfabetic al Dosarelor Succesorale din arhiva notarială aflată în gestiunea sa și arhiva din anul 2008 menționează că, după decesul cet. *****, decedat la *****, există înregistrarea procedurii succesorale cu dosarul nr. 226 din 2008 de notarul Tudor Panfil. La aceasta a fost anexată cererea semnată de către ***** (a.n. 1939) privind acceptarea moștenirii rămase după decesul lui ***** – terenurile agricole. (f.d. 222 Vol. I)

Astfel că lui *****, după decesul lui *****, i-au revenit Terenul agricol situat în extravilanul s. Grozești, r-nul Nisporeni, R. Moldova, teren cu suprafața de 0,039 ha care i-a aparținut defunctului în baza titlului de autentificare a dreptului deținătorilor de terenuri din 15.09.2000 și în baza extrasului din registrul bunurilor imobile eliberat de Oficiul Teritorial Nisporeni filiala ÎS „Cadastru” cu nr. cadastral 6034238234 la 31.07.2008.

Așadar, Colegiul Civil constată că afirmația instanței de fond referitor la faptul că ***** a fost împotriva faptului potrivit căruia soțul ei, *****, să dispună de toate bunurile lor obținute în timpul căsătoriei, este neîntemeiată, or după intrarea în posesie efectivă a terenului cât și a casei de locuit de către Chiriac Alexandr, aceasta nu s-a opus.

Potrivit materialelor cauzei, se atestă că ***** nici nu a obținut dreptul de proprietate asupra bunurilor amplasate pe terenul cu nr. cadastral ***** cât și însuși asupra terenului, prin urmare nici nu urma să-i fie repartizată careva cotă parte din acesta.

Într-un sens, având în vedere cele constatate, Colegiul Civil atestă că testamentul nr. 75 din 17 noiembrie 1993 niciodată n-a produs efecte juridice, or moștenitorii lui *****, soția ***** și fiul Chiriac Alexandru au mers pe cale succesiunii legale și nu testamentare.

La caz, testamentul lăsat de ***** conține dispoziții referitoare la casa de locuit și construcțiile aferente, dar nu la terenurile agricole. Soția acestuia, *****, a acceptat succesiunea legală după decesul soțului său doar cu privire la terenurile agricole, fără a formula obiecții sau a contesta dispozițiile testamentare referitoare la casă.

Astfel, succesorii ***** nu pot contesta ceea ce ultima nu a contestat în timpul vieții, întrucât potrivit principiilor dreptului civil ei dobândesc drepturile și poziția juridică a defunctului, fără a putea extinde drepturile de acțiune.

Potrivit adeverinței nr. 879 eliberată de Primăria s. Grozești, Chiriac Alexandru a intrat în posesia bunurilor succesorale în termen de șase luni de la decesul tatălui său, ceea ce confirmă dobândirea efectivă a drepturilor succesorale prin acceptarea moștenirii. Informațiile notariale arată că procedura succesorală a fost înregistrată corect, iar Maria Chiriac a acceptat moștenirea doar pentru terenuri, neformulând obiecții asupra casei și construcțiilor.

Prin urmare, contestarea testamentului de către succesorii Mariei este nefondată, întrucât testamentul produce efecte asupra bunurilor pentru care nu s-a formulat nicio obiecție.

Hotărârea instanței de fond, prin care s-a anulat testamentul în partea ce depășește cota-parte a lui *****, este contrară principiilor dobândirii drepturilor prin succesiune, principiului stabilității succesiunii și protecției drepturilor dobândite de moștenitori.

În context, Colegiul nu constată existența altui obiect decât tentativa de revizuire a deciziei nr. 3a – 1024/2021 (2 - 19144331 – 02 – 3a – 06092021) din 1 martie 2022 a Curții de Apel Chișinău, or esența litigiului de fapt constă în terenul cu nr. cadastral ***** și nu în bunurile imobile amplasate pe acesta vizate în testamentul contestat.

Totodată, Colegiul ține să atragă atenția asupra constatării instanței de apel din decizia nr. 3a – 1024/2021 (2 - 19144331 – 02 – 3a – 06092021) din 1 martie 2022 potrivit căreia, părinții lui Chiriac Alexandr erau în viață în anul 1992, locuind în casa amplasată pe lotul adiacent, astfel dacă ar fi careva neînțelegeri referitor la proprietatea acestora, aceștia n-ar avea să dea acordul ca Chiriac Alexandr să fi fost recunoscut proprietar al bunurilor prin Decizia nr. 2 din 15.02.1992 și ca efect să fie perfectate separat titluri de proprietate pe numele lui *****, tatăl și Chiriac Alexandru - fiul. (f.d. 226 Vol. I).

Mai mult, în deciza enunțată din 2022 se face referire și la faptul că toți copiii cet. ***** *****(printre care și reclamant și intervenientul principal) cunoșteau despre voința tatălui expusă în testament. (f.d. 230).

Având în vedere cele redate per ansamblu în raport cu circumstanțele specifice cauzei, Colegiul atestă că temeiuri de declararea nulității testamentului nr. 75 din 17 noiembrie 1993 nu sunt, or acesta nici nu a produs efecte juridice. Iar efectul său și-a depășit cauza, or la moment bunurile defunctului sunt înregistrate după Chiriac Alexandr în temeiul altor acte juridice.

Din considerentele menţionate, Colegiul civil şi de contencios administrativ Curții de Apel Nord ajunge la concluzia de a admite apelul declarat de avocatul Furnică Victor în interesele lui Chiriac Alexandr şi de a casa integral hotărârea primei instanţe, cu pronunţarea unei hotărâri noi de respingere a cererii de chemare în judecată depusă de către Croitoru Tatiana către Chiriac Alexnadr, și cererea intervenient principal Timotin Maria privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993 și compensarea cheltuielilor de judecată, ca fiind neîntemeiată.

În conformitate cu art.385 lit.c) CPC, Colegiul civil,-

Decide:

Admite apelul declarat de avocatul Furnică Victor în interesele lui Chiriac Alexandr.

Casează integral hotărârea judecătoriei Ungheni din 27 decembrie 2023, cu emiterea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată înaintată de Croitoru Tatiana către Chiriac Alexnadr, și cererea intervenient principal Timotin Maria privind declararea nulității testamentului din 17 noiembrie 1993 și compensarea cheltuielilor de judecată se respinge.

Decizia este definitivă, însă poate fi atacată cu recurs, la Curtea Supremă de Justiție, în termen de două luni de la comunicare, prin intermediul Curții Supreme de Justiție.

Președintele completului,
judecător Grosu Stanislav

Judecătorii: Țihonschi Alina Sajin Mariana